

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
ROMANIA**

**ASOCIATIA
ROMÂNĂ PENTRU
TRANSPARENTA**

Str. Horatiu, nr. 12, Bucuresti, cod 010834, România Tel./fax: +4(021) 222-2886
office@transparency.org.ro; www.transparency.org.ro ALAC Tel: +4(021) 222-2812

Raportul National asupra Coruptiei

martie 2005

Adrian Savin, Victor Alistar, Oana Zabava, Codru Vrabie

Acest raport a fost sprijinit de Fundatia pentru o Societate Deschisa (OSF) prin programul OSF Fellowships si programul Campaniile Societatii Deschise, respectiv de Ministerul Federal German de Externe (Auswaertiges Amt) si Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est (SPSEE), prin proiectul Centre de Asistenta Anticoruptie pentru Cetateni (ALAC). Continutul acestui raport nu exprima pozitiile OSF, AA ori SPSEE. Responsabilitatea asupra continutului revine exclusiv organizatiei Asociatiei Romane pentru Transparenta/Transparency International—Romania.

Stabilitätspakt für Südosteuropa
Gefördert durch Deutschland
Stability Pact for South Eastern Europe
Sponsored by Germany

Sumar

1. Introducere	3
2. Evolutii legislative	5
2.A. Legislatie interna	5
2.B. Conventii internationale	10
3. Evolutii institutionale	11
4. Teme speciale	14
4.A. Reglementarea conflictelor de interese	14
4.B. Partidele politice si politica anticoruptie	18
4.C. Reglemenarea imunitatilor	22
5. Reflectii asupra coruptiei	24

1. Introducere

Raportul National asupra Coruptiei este o publicatie anuala a Transparency International—Romania, care isi propune sa faca o sinteza selectiva a celor mai importante evolutii in plan legislativ, institutional si politic, pe perioada anului calendaristic precedent. *Raportul National asupra Coruptiei* apare in primavara fiecarui an si insoteste *Raportul Global asupra Coruptiei*, editat sub egida Secretariatului International TI de la Berlin. Editia 2005 a *Raportului National asupra Coruptiei* continua cateva din temele anului trecut—conflictele de interese si imunitatile, inasa trateaza si o tema noua—rolul partidelor politice in conturarea politicilor publice anticoruptie, cu precadere din perspectiva anului electoral 2004.

Raportul nu isi propune sa faca o analiza completa a evolutiilor din domeniul coruptiei sau luptei impotriva coruptiei. Raportul doreste sa semnaleze opiniei publice, cu un ochi critic, atat aspecte pozitive, cat si negative, respectiv sa ofere puncte de plecare si solutii pentru amendarea unor politici cu rezultate slabe in domeniu. Evolutiile legislative si institutionale sunt esentiale pentru influentarea cadrului in care se plaseaza actele de coruptie, respectiv pentru autoritatile si pentru procedurile menite sa le previna si sa le combata. Studiul acestora este important pentru a evalua pozitia actuala a sistemului national institutional si legislativ de combatere a coruptiei, cu scopul de a identifica obiective noi de reforma. Sectiunea temelor speciale isi propune dezbaterea a unor evolutii punctuale, care au un impact semnificativ in planul combaterii coruptiei in Romania.

Raportul Global asupra Coruptiei este o publicatie anuala a coalitiei internationale de lupta impotriva coruptiei—Transparency International. *Raportul Global asupra Coruptiei* sintetizeaza evolutiile teoretice si practice ale coruptiei si politicilor anticoruptie la nivel mondial. Editia din acest an isi propune drept tema speciala coruptia in lucrarile de constructii si in zonele de reconstructie post-conflict. *Raportul Global asupra Coruptiei* contine, in premiera, o sectiune dedicata Romaniei, in care trateaza evolutii institutionale si legislative, precum si doua teme speciale: reforma justitiei si conflictele de interese. Este important de retinut ca sectiunea dedicata Romaniei acopera perioada cuprinsa intre iunie 2003—iunie 2004.

Transparency International—Romania lanseaza *Raportul National asupra Coruptiei* in cadrul unui calendar critic pentru Romania, care trebuie sa faca fata, intr-un termen foarte scurt, unor dificile sarcini asumate in vederea semnarii, la data de 25 aprilie 2005, a Tratatului de Aderare la Uniunea Europeana. In acest context, sunt notabile si atitudinile contradictorii ale unor oficiali europeni, in mod special cu privire la coruptia din Romania si la ceea ce fac autoritatile pentru a o preveni, combate si sanctiona. Conform ultimelor declaratii ale oficialilor europeni, semnalele efective in domeniul luptei impotriva coruptiei in Romania constituie o preconditionie esentiala pentru semnarea Tratatului de Aderare la termen, respectiv pentru aderarea efectiva in anul 2007.

2. Evolutii legislative

Aceasta sectiune prezinta cele mai semnificative acte normative din domeniul direct sau conex al prevenirii si combaterii coruptiei, adoptate pe parcursul anului 2004. Ordinea expunerii actelor normative nu s-a dorit a fi una calendaristica, ci mai degraba una care sa respecte criteriul impactului asupra politicilor anticoruptie. Exista doua subsectiuni care trateaza separat legislatia interna de tratatele sau conventiile internationale la care Romania a aderat. Evaluarea legislatiei ia in considerare mai multe dimensiuni—nivelul de implementare si respectare, efectele asupra institutiilor competente, respectiv prezentarea elementelor de noutate in completarea politicilor publice anticoruptie.

2.A. Legislatie interna

Legea 303/2004 privind statutul magistratului, Legea 304/2004 privind organizarea judiciara si Legea 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii

Pachetul de reforma in justitie urmareste sa intareasca independenta autoritatii judiciare fata de influentele politicului. In acest sens Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) preia monopolul deciziilor asupra accesului in magistratura, carierei magistratilor si sanctionarii disciplinare a acestora, izoland corpul magistratilor de parghiile existente anterior si care instituiu un control indirect din partea Executivului.¹ Statutul magistratilor pune bazele unor criterii obiective si profesionale de numire a magistratilor, de formare profesionala continua, de promovare in functii de conducere in cadrul instantelor si parchetelor, de suspendare sau detasare etc. Un aspect nou in legislatia romaneasca il constituie reglementarea raspunderii civile a magistratului in cazuri de eroare judiciara, ceea ce, impreuna cu reglementarea abuzului in serviciu coroborat cu obtinerea de beneficii pentru sine sau pentru parti ca infractiune de coruptie,² institutie un regim mai sever al raspunderii magistratilor cu privire la hotarari judecatoresti lipsite de integritate.

Legea 571/2004 privind protectia personalului din autoritatile publice, institutiile publice si din alte unitati bugetare, care semnaleaza încălcari ale legii urmareste incurajarea unei atitudini civice a angajatilor din sectorul public, de avertizare asupra ilegalitatilor savarsite in cadrul institutiilor si autoritatilor publice. Conceptul se fundamenteaza pe rationamentul ca ilegalitatile sunt cel mai bine cunoscute de catre cei care lucreaza in cadrul entitatilor publice si ca acei angajati care le dezvaluie trebuie protejati adecvat impotriva oricaror acte de represalii. In plus, legea avertizorilor vine sa inlature regula tacita a rezolvării interne a oricaror probleme sau nereguli.

Legea defineste avertizarea in interes public ca fiind “sesizarea facuta cu buna-credinta cu privire la orice fapta care presupune o încălcare a legii, a deontologiei profesionale sau a principiilor bunei administrari, eficientei, eficacitatii, economicitatii si transparentei”,³ satisfacand cerintele de buna administrare ale Constitutiei pentru Europa, partea a II-a, Carta Drepturilor Fundamentale. Avertizorul se poate adresa unui palier larg de autoritati, atat publice cat si private—sefului ierarhic al persoanei care a încălcat prevederile legale, conducatorului autoritatii publice, institutiei publice sau al unitatii bugetare din care face parte persoana care a încălcat prevederile

¹ Vezi sectiunea 3—Evolutii Institutionale.

² Vezi analiza Legii 521/2004 mai jos.

³ Articolul 3 lit. a).

legale, comisiilor de disciplina sau altor organisme similare din cadrul autoritatii publice, organelor judiciare, organelor însărcinate cu constatarea și cercetarea conflictelor de interese și a incompatibilităților, comisiilor parlamentare, mass-media, organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale, precum și organizațiilor neguvernamentale.⁴ Posibilitățile multiple de sesizare au rolul de a încuraja avertizorul să facă publice orice nereguli, având convingerea că ele vor avea o finalitate și că el va fi protejat corespunzător, inclusiv de mediatizarea subiectului și de apelul la societatea civilă.

Legea instituie modalități de protecție a avertizorilor împotriva represaliilor directe ori indirecte. Avertizorul beneficiază de prezumția bunei-credințe vis-a-vis de veridicitatea celor sesizate. Acest lucru implică faptul că sarcina probei revine nu celui care face sesizarea, ci persoanei împotriva căreia a fost făcută aceasta, lucru care facilitează soluționarea cauzei. De asemenea, avertizorul poate solicita prezenta mass-media, a reprezentanților sindicali sau profesionali în cadrul comisiilor care se pronunță asupra sesizărilor de încălcări ale legii. Aceste prevederi, care derogă de la Codurile de conduită sau alte acte normative contrare, asigură un mecanism eficient de semnalare și probare inclusiv a actelor de corupție și abuz săvârșite de către demnitari, funcționari și angajați ai instituțiilor și autorităților publice. Ele au și un caracter preventiv prin înlăturarea regulii tăcerii din cadrul instituțiilor publice.

Legea 521/2004 privind modificarea și completarea Legii 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție întregeste sfera infracțiunilor de corupție cu infracțiunile de abuz în serviciu contra intereselor publice, contra intereselor persoanelor și prin încălțarea unor drepturi, dacă faptuitorul a obținut pentru sine sau pentru altul un avantaj patrimonial sau nepatrimonial.⁵ Ratiunea acestor completări este că la baza infracțiunilor de abuz în serviciu împotriva intereselor publice, împotriva intereselor persoanelor și prin încălțarea unor drepturi poate sta satisfacerea unor interese personale ale faptuitorului sau ale unui tert, situație care se încadrează practic în definiția actului de corupție—abuzul puterii publice în scopul satisfacerii unor interese personale. Aceasta nouă reglementare ajută la sistematizarea legislației penale anticorupție, prin incriminarea și sancționarea adecvată a unor fapte care se încadrează în categoria actelor de corupție. În plus, se asigură finalitatea actului de justiție prin faptul că nu mai este necesară probarea mitei, aspectul cel mai dificil de realizat pentru dovedirea actelor de corupție, ci doar existența abuzului corelat cu avantajul personal. Un ultim aspect important este cel legat de cazurile încadrate în mod greșit sub titulatura de abuz, neglijența ori eroare judiciară “din lipsa de probe”, pe care, în urma noilor incriminări, procurorul specializat anticorupție le va putea încadra, corect, ca infracțiuni de corupție.

Ordonanța de Urgență a Guvernului 24/2004 privind creșterea transparenței în exercitarea demnităților publice și a funcțiilor publice, precum și intensificarea măsurilor de prevenire și combatere a corupției aduce modificări importante legislației privind declararea averilor (Legea 115/1996), organizării și funcționării Parchetului Național Anticorupție (OUG 43/2002) și reglementărilor privind responsabilitatea ministerială.⁶ În privința declarării averilor, ordonanța introduce obligația declarării averii pentru toate persoanele care candidează la funcții publice electivă (Presedinție, Parlament, Consiliu Județean, Consiliu Local, Primărie) și da Procurorului General al PNA competența de a solicita

⁴ Articolul 6.

⁵ Articolul 13² din Legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

⁶ Prin Ordonanța de Urgență a Guvernului 3/2005 pentru modificarea și completarea Legii 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, se modifică regimul răspunderii penale a fostilor miniștri. Aceștia pierd beneficiul imunității corespunzătoare fostei lor demnități și se supun regimului comun al răspunderii penale.

cercetarea averii. De asemenea, modifica formularul declaratiei de avere in sensul cerintei de a declara valoarea cumulata de peste €5.000 a creantelor, conturilor, depozitelor, obligatiunilor si titlurilor de valoare detinute de functionar sau demnitar si micsoareza valoarea de la care trebuie declarate cadourile si serviciile primite in cadrul activitatilor de protocol de la €300 la €200 fiecare.

Ordonanta modifica structura si competentele materiale ale PNA, in scopul cresterii capacitatii institutionale a acestuia. In conditiile in care institutia era in mod evident subdimensionata in comparatie cu atributiile si activitatile sale, ordonanta creste numarul procurorilor si a personalului specializat cu aproximativ 25%, da autonomie financiara PNA dar reorienteaza activitatea acestuia catre fapte de coruptie cu prejudicii mai mici, prin coborarea pragului de la €100.000 la €10.000, si a valorii obiectului infractiunii de la €10.000 la €3.000. Aceste modificari de competenta au fost apreciate ca benefice, dand posibilitatea PNA de a aplica o politica penala coerenta pentru majoritatea infractiunilor de coruptie. Spre sfarsitul anului 2004, **Ordonanta de Urgenta a Guvernului 103/2004** vine sa modifice inca o data competentele materiale ale PNA, in scopul orientarii PNA catre combaterea "marii coruptii", desi aceasta institutie nu avea nici o limitare legislativa pentru a o face si inainte. Astfel, creste valoarea prejudiciului de la €10.000 inapoi la €100.000, respectiv valoarea obiectului infractiunii, de la €3.000 la €5.000, pentru infractiunile care raman in competenta PNA. Din pacate, dintr-o inerenta neatenție, Guvernul nu a retras OUG 24/2004 de la aprobarea in Parlament⁷ simultan cu emiterea OUG 103/2004, ceea ce a facut ca aceasta din urma⁸ sa fie aplicabila mai putin de o luna de zile.

Legea 480/2004 pentru modificarea si completarea Codului de procedura penala contribuie la cresterea garantiilor procesuale acordate persoanei care face o plangere penala. Mecanismele procedurale noi implica obligatia de motivare a rezolutiei de neincepere a urmaririi penale⁹ si de a comunica aceasta persoanei care a facut plangerea si persoanei fata de care s-au facut acte premergatoare, precum si altor terti interesati. De asemenea, ordonantele sau rezolutiile de incetare a urmaririi penale se comunica atat persoanei care a facut plangerea penala, cat si invinuitului sau inculpatului, precum si altor persoane interesate in cauza.¹⁰ In spiritul aceluiasi rationament, se instituie acelasi regim si pentru actele prin care se solutioneaza contestatiile la solutiile de netrimitere in judecata. Actele de motivare si comunicare contribuie la cresterea transparentei decizionale in activitatea procurorilor si la asigurarea realizarii efective a dreptului de acces neingradit la actul de justitie prin cunoasterea motivelor care au stat la baza deciziei procurorului. In paralel cu aceasta, se asigura un mecanism de reducere a posibilitatilor de musamalizare a cazurilor prin neadministrarea unor probe aflate la dosar.

Ordonanta de Urgenta a Guvernului 92/2004 privind reglementarea drepturilor salariale si a altor drepturi ale functionarilor publici pentru anul 2005 modifica Legea 188/1999 privind statutul functionarilor publici (lege organica), republicata, in privinta structurii functiilor publice, a sistemului de cariera si gradatiilor profesionale. In acest fel, au fost anulate toate reincadrările pe functii publice realizate in urma aparitiei Legii 161/2003 privind unele masuri pentru asigurarea transparentei in exercitarea demnitatilor publice, a functiilor publice si in mediul de afaceri, prevenirea si sanctionarea coruptiei. Efectul direct a fost imposibilitatea de a se pune in aplicare prevederile Statutului privind evaluarea

⁷ Legea 601/2004 pentru aprobarea Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 24/2004 privind cresterea transparentei in exercitarea demnitatilor publice si a functiilor publice, precum si intensificarea masurilor de prevenire si combatere a coruptiei a intrat in vigoare la data de 20 decembrie 2004.

⁸ Intrata in vigoare la data de 16 noiembrie 2004.

⁹ Articolul 228 al. 6.

¹⁰ Articolul 246 al. 1.

performantelor profesionale si promovarea in cariera pe criterii de merit. Aceasta involutie legislativa este de natura a pune la indoiala principiul stabilitatii in functia publica.

Legea 477/2004 privind Codul de conduita a personalului contractual din autoritatile si institutiile publice completeaza legislatia in domeniul functiei publice in spiritul acquis-ului comunitar, in vederea inchiderii negocierilor cu privire la capitolul *Justitie si Afaceri Interne* si in concordanta cu *dreptul la buna administrare* consacrat de art. 41 al Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale (art. II-101 din Constitutia pentru Europa). Legislatia in domeniul conduitei in sectorul public s-a dovedit a fi insuficienta din perspectiva personalului contractual din institutiile si autoritatile publice, carora nu li se aplicau dispozitiile Codului de conduita a functionarilor publici¹¹ si, prin urmare, nu erau supusi unor rigori profesionale adecvate. Aceasta cu atat mai mult cu cat personalul angajat in baza Codului Muncii (*personal contractual*) in institutiile si autoritatile administratiei publice, respectiv serviciile publice de stat, formeaza cea mai mare parte a personalului acestora si nu sunt functionari publici.

Codul stabileste principiile de baza ale conduitei personalului contractual—prioritatea interesului public, egalitatea de tratament a cetatenilor in fata autoritatilor si institutiilor, profesionalismul, impartialitatea, nediscriminarea, integritatea morala, libertatea gandirii si a exprimarii, cinstea si corectitudinea, deschiderea si transparenta. Codul instituie interdictii vizand dezvaluirea unor informatii obtinute in virtutea functiei detinute si care pot atrage avantaje necuvenite sau pot prejudicia drepturile institutiei sau alte drepturi ale persoanelor fizice sau juridice. Interdictia ramane valabila timp de 2 ani de la data incetarii contractului de munca. Autoritatile de coordonare si control pentru implementarea codului de conduita pentru angajatii contractuali sunt Ministerul Administratiei si Internelor, Ministerul Afacerilor Externe si Autoritatea Nationala de Control. Un aspect negativ al implementarii acestei legi il reprezinta faptul ca nu s-a respectat termenul de 30 de zile de armonizare a regulamentelor si codurilor interne ale institutiilor si autoritatilor implementatoare, in temeiul articolului 25 al legii.

Legea 251/2004 privind unele masuri referitoare la bunurile primite cu titlu gratuit cu prilejul unor actiuni de protocol in exercitarea mandatului sau a functiei modifica OUG 24/2004 in sensul obligatiei ca bunurile primite in cadrul activitatilor de protocol care trebuie declarate sunt cele a caror valoare cumulata depaseste €200. Aceasta prevedere rezolva golul de reglementare creat de situatia in care valoarea individuala a bunurilor ar fi fost sub €200, insa valoarea cumulata ar fi putut ajunge la sume importante. Legea adauga proceduri noi cu privire la bunurile primite cu titlu gratuit.

Cadourile a caror valoare cumulata este sub €200 ii vor fi returnate persoanei care le-a declarat. In situatia in care bunurile depasesc cumulat valoarea de €200, acestea fie vor intra in patrimoniul institutiei, fie vor putea fi rascumparate de catre declarant. Aceste mecanisme sunt necesare pentru controlul cadourilor facute demnitarilor, magistratilor, functionarilor etc., in scopul de a nu permite disimularea mitei in liberalitati care sa urmareasca, in fapt, beneficii ilegitime in virtutea functiei detinute. Un cadou, primit in cadrul activitatilor protocolare, a carui valoare depaseste €200 nu mai poate fi considerat un act simbolic (inclusiv prin comparatia cu veniturile medii din Romania) si, deci, nu poate fi acceptat ca practica legitima in domeniul public.

¹¹ Legea 7/2004 privind Codul de conduita a personalului contractual din autoritatile si institutiile publice.

Totusi, pentru simetrie si in scopul completarii reglementarilor in domeniu, o procedura similara ar trebui reglementata si in privinta serviciilor primite cu titlu gratuit de catre demnitari, functionari sau magistrati, pentru ca si acestea ar putea impiedica asupra deciziilor luate in temeiul competentelor oferite de functiile detinute. Forma curenta a legislatiei privind declararea averilor, bunurilor, intereselor etc. nu este completa fara reglementarea similara a serviciilor protocolare, care pot avea o ratiune similara cadourilor, insa o valoare mult mai mare.¹²

Legea 554/2004 a contenciosului administrativ largeste sfera actelor care pot fi atacate si la ordonantele Guvernului, impotriva carora cetatenii pot introduce actiune in instanta specializata, daca le sunt atacate drepturile si interesele legitime. Aceasta dezvoltă conceptul potrivit caruia actele Executivului pot fi abuzive si, ca urmare, trebuie supuse controlului in contencios administrativ. O aplicare interesanta a legii, in domeniul luptei impotriva coruptiei, este posibilitatea atacarii acelor ordonante care nu respecta legislatia transparentei decizionale sau a conflictelor de interese.

Legea 393/2004 privind statutul alesilor locali introduce prevederi complementare Legii 215/2001 a administratiei publice locale. Statutul alesilor locali reglementeaza continutul declaratiei de interese a alesilor locali, registrul de interese, precum si sanctiunile care insotesc incalcarea prevederilor privind declararea intereselor sau adoptarea unor decizii in situatie de conflict de interese.¹³ Nerespectarea termenului legal de depunere a declaratiei de interese atrage suspendarea de drept a mandatului de consilier sau primar, iar refuzul depunerii acesteia echivaleaza cu nulitatea de drept a mandatului¹⁴. Aceste prevederi se suprapun peste prevederile Legii 161/2003, pentru ca, desi proiectul de act normativ¹⁵ a fost depus la Camera Deputatilor pe data de 7 iunie 2001, legea a fost adoptata, la final de mandat, in septembrie 2004. Datorita unei inerente neatentii, prevederile Statului alesilor locali sunt similare cu cele ale Legii 161/2003, conducand la o redundanta legislativa in privinta integritatii alesilor locali. Spre deosebire de obligatiile aferente statutului de demnitar, magistrat ori functionar public cu privire la regimul cadourilor, alesii locali sunt supusi unui regim mai sever. Ei sunt obligati sa declare si sa cedeze proprietatea tuturor bunurilor primite in activitatea de protocol autoritatii locale.¹⁶ Incoerenta regimului juridic al cadourilor primite in imprejurari protocolare de catre diferite categorii de persoane aflate in functii publice nu se justifica si, deci, ar trebui unificata, in sensul declararii si cedarii tuturor cadourilor primite in activitati de protocol.

Legea 302/2004 privind cooperarea judiciara internationala in materie penala consolideaza si armonizeaza procedurile privind asistenta judiciara internationala, fiind relevanta vis-à-vis de ratificarea mai multor Conventii internationale de prevenire si combatere a coruptiei. Domeniile de cooperare internationala in materie penala sunt extradarea, predarea in baza unui mandat european de arestare, transferul procedurii in materie penala, recunoasterea si executarea hotararilor in materie penala,¹⁷ transferarea persoanelor condamnate, comisiile rogatorii si altele.

¹² Serviciile protocolare pot consta in acoperirea totala sau partiala a unor costuri privind deplasarea, cazarea, masa ori chiar bursele si taxele de participare la conferinte.

¹³ Articolul 77.

¹⁴ Articolul 82.

¹⁵ Proiectul Statului alesilor locali a fost elaborat in cadrul unui program de asistenta, finantat de Consiliul European.

¹⁶ Articolul 75 lit. j.

¹⁷ Inclusiv recuperarea si executarea obiectului si produselor infractiunii.

2.B. Conventii internationale

Legea 365/2004 pentru ratificarea Conventiei Natiunilor Unite împotriva coruptiei, adoptata la New York la 31 octombrie 2003, stabileste cadrul general pe care statele aderante se obliga sa-l transfere in legislatia nationala in scopul preventiei si combaterii coruptiei. Majoritatea liniilor care compun acest cadru erau deja reglementate in legislatia interna, in baza legislatiei adoptate pana in acest moment—coduri de conduita in domeniul public, reglementari speciale in domeniul achizitiilor publice, accesul liber la informatiile de interes public, transparenta decizionala, reglementarea ajutoarelor de stat, a conflictelor de interese, a activitatilor de combatere a spalarii banilor, raspunderea penala a persoanei juridice, protectia martorilor si a victimelor, protectia avertizorilor de integritate, cooperarea internationala in domeniul extradarii, transferul persoanelor condamnate, asistenta judiciara cu privire la comisiile rogatorii etc. Cel mai important aspect legat de aceasta Conventie il reprezinta faptul ca reglementeaza, in premiera, procedurile de recuperare a bunurilor transferate peste granita in urma savarsirii unor infractiuni. Aceste prevederi contin un potential important in privinta recuperarii unor bunuri si valori scoase in afara granitelor Romaniei. Recomandam, in acest sens, autoritatilor romane elaborarea unui plan privind implementarea Conventiei, in sensul valorificarii acestui potential.¹⁸

Legea 260/2004 ratifica Protocolul aditional la Conventia penala a Consiliului Europei privind coruptia, adoptat la Strasbourg la 15 mai 2003, care reglementeaza incriminarea coruptiei active sau pasive a arbitrilor intr-un caz de arbitraj comercial. Aceasta reglementare este semnificativa din perspectiva importantei crescute a activitatii de arbitraj comercial in Romania si a faptului ca jurisdictiile curtilor de arbitraj iau hotarari definitive in litigiile comerciale.

¹⁸ In acest moment, Conventia nu a intrat in vigoare, datorita faptului ca nu a fost ratificata decat de 19 state: http://www.unodc.org/unodc/en/crime_signatures_corruption.html

3. Evolutii institutionale

Modificarile institutionale evidentiaza cele mai importante schimbari, la nivelul anului 2004, cu impact asupra evolutiei politicilor anticoruptie. Concluzia principala a evolutiilor din acest domeniu este ca lipsa de coerenta a transformarilor institutionale in privinta organismelor-cheie pentru lupta impotriva coruptiei—Parchetul National Anticoruptie, Autoritatea Nationala de Control, Corpul de Control al Guvernului—precum si slaba capacitate institutionala greveaza puternic asupra luptei impotriva coruptiei.

Parchetul National Anticoruptie (PNA) a fost, practic, institutia centrala tuturor dezbaterilor axate pe tema coruptiei. Date fiind cerintele integrarii europene vis-a-vis de situatia coruptiei din Romania, PNA a fost supus unor presiuni majore din partea opiniei publice, dar si a factorului politic (in circumstantele anului electoral) in scopul obtinerii unor rezultate concrete si convingatoare in domeniul luptei impotriva coruptiei. Aceste presiuni au determinat initiative neatent fundamentate privind reformarea institutiei, cat si o instabilitate a prioritatilor PNA in raport cu propriile atributii.

PNA suferit modificari de substanta, la nivelul atributiilor si competentelor, in cel putin doua etape, in cursul anului 2004, prin OUG 24/2004 si OUG 103/2004. Prima modificare a urmarit o crestere a capacitatii institutionale a PNA, devenita insuficienta in comparatie cu activitatea pe care era chemat sa o desfasoare. Astfel, Procurorul General al PNA este ajutat in activitatea sa de doi procurori generali adjuncti, precum si de doi procurori consilieri. Procurorul General al PNA devine ordonator principal de credite, ceea ce asigura o mai mare autonomie financiara.¹⁹ PNA beneficiaza de un numar crescut de sectii corespunzatoare tipologiei de infractiuni de coruptie pe care este chemat sa le combata—sectia de combatere a coruptiei, sectia de combatere a infractiunilor conexe celor de coruptie, sectia de combatere a infractiunilor savarsite de militari si sectia judiciara, precum si de o crestere a personalului de aproximativ 25%.

Ca urmare a constatarii, in a doua jumatate a anului 2004, a faptului ca PNA ramane in continuare subdimensionat in raport cu activitatea sa, precum si ca urmare a cerintelor europene de eficientizare a activitatii PNA si in privinta “marii coruptii”, s-a efectuat o noua modificare a competentelor institutiei, prin OUG 103/2004. In ciuda acestei schimbari, ea nu a operat decat o luna, deoarece OUG 103/2004 a fost scoasa din vigoare prin adoptarea Legii 601-2004 pentru aprobarea OUG 24/2004,²⁰ lucru care a determinat practic intoarcerea la vechiul sistem de competente materiale, cu toate problemele aferente transferului de dosare intre PNA si parchetele ordinare. Analizele au aratat ca eficientizarea combaterii “marii coruptii” nu trebuie sa se bazeze pe desesizarea in privinta celorlalte infractiuni de coruptie, ci pe intarirea capacitatii institutionale. Se constata, in continuare, existenta unei disproportii intre resursele insuficiente alocate si asteptarile fata de aceasta institutie.

Autoritatea Nationala de Control (ANC) a fost infiintata in temeiul Ordonantei de Urgenta 64/2003 in scopul declarat de a concentra toate activitatile de control in mainile unei singure autoritati, incluzand Corpul de Control al Guvernului, Garda Financiara, Directia Generala a Vamilor, Inspectoratul in Constructii etc. Ordonanta de Urgenta a Guvernului 11/2004 privind stabilirea unor masuri de reorganizare in

¹⁹ In temeiul Ordonantei de Urgenta 43/2002, bugetul PNA era gestionat de Ministerul Public.

²⁰ Vezi sectiunea Evolutii legislative, Ordonanta 24/2004.

cadrul administratiei publice centrale desfiinteaza **Corpul de Control al Guvernului** si transfera atributiile acestuia pentru controlul programelor cu finantare internationala si urmarirea aplicarii acquis-ului comunitar, precum si de control a conflictelor de interese in conformitate cu Cartea I, Titlul al IV-lea al Legii 161/2003 catre **ministrul-delegat pentru controlul implementarii programelor cu finantare internationala si urmarirea aplicarii acquis-ului comunitar**, care devine si unicul punct de legatura in Romania cu Oficiul European de Lupta Antifrauda (OLAF). Acest transfer s-a facut limitat la competentele noii institutii. In ciuda importantei deosebite a institutiei pentru procesul de integrare europeana²¹ si a unor rezultate promitatoare in anul 2003, noua institutie creata prin OUG 11/2004 nu a putut functiona adecvat in anul 2004 si nu a prezentat nici un raport privind activitatea proprie. Desi OUG 11/2004 a fost publicata in Monitorul Oficial la data de 23 martie 2004, abia la data de 26 august 2004 a fost publicata si Hotararea de Guvern 1348/2004 care pune in aplicare OUG 11/2004. In plus, HG 1348 nu reglementeaza deloc modul de punere in aplicare a atributiilor preluate de la fostul Corp de Control in privinta controlului conflictelor de interese la nivelul administratiei publice centrale, reglementata de Legea 161/2003,²² ceea ce implica faptul ca nu a existat activitate de control a conflictelor de interese la nivelul administratiei publice centrale (vezi sectiunea tematica privind Reglementarea conflictelor de interese).

In temeiul Legii 228/2004 privind aprobarea OUG 11/2004, **Inspectoratul General in Constructii** este transferat din subordinea Autoritatii Nationale de Control in subordinea Guvernului. La inceputul anului 2005, **Garda Financiara** si **Autoritatea Nationala a Vamilor** (fosta Directia Generala a Vamilor) trec din subordinea Autoritatii Nationale de Control in subordinea Ministerului Finantelor Publice, prin Ordonanta Guvernului 8/2005.²³ Transferul intregii structuri a Autoritatii Nationale a Vamilor nu se justifica in baza Memorandumului cu Banca Mondiala, pentru ca Ministerului Finantelor ar fi urmat, in mod firesc, sa-i fie transmisa competenta de colectare si politica financiar-vamala, iar la ANC era necesar sa ramana Directia de supraveghere vamala, corespunzatoare competentei de supra-control si combatere a coruptiei. In acest moment, atat controlul vamal, cat si supravegherea integritatii lui, sunt subordonate, in continuare, aceluiasi sef de institutie. Critica a fost semnalata si in alte rapoarte ale TI-Romania si ale altor organizatii internationale. De asemenea, separarea celor doua componente a fost inclusa si in recomandările GRECO din 2002. Printre masurile de combatere a coruptiei pentru semnarea Tratatului de Aderare, se prevede o serie de actiuni menite sa creasca integritatea publica in sistemul vamal, perspectiva din care consideram ca o neatenta impartire a portofoliilor a condus la aceasta eroare de politica publica anticoruptie in vama.²⁴ De asemenea, impartirea pripita a portofoliilor pe ministere a condus la trecerea Garzii Financiare, cu atributii exclusive de control si combatere a evaziunii fiscale, de la ANC care avea, in strategia institutionala, acest obiectiv, la Agentia Nationala de Administrare Fiscala, autoritate cu atributii de impunere si colectare a veniturilor statului. Astfel, Autoritatea Nationala de Control ramane sa coordoneze numai activitatea Garzii de Mediu, a Oficiului Roman pentru Drepturi de Autor, a Agentiei pentru Exporturi Strategice, precum si a inspectiilor de munca, sanitare si veterinare din cadrul Ministerelor Sanatatii si Agriculturii.

²¹ Institutia a fost solicitata de Comisia Europeana in rapoartele regulate privind progresul Romaniei in cadrul procesului de aderare la UE.

²² Articolul 73 al. 3.

²³ Act normativ adoptat ilegal in raport cu prevederile Legii 24/2000 privind normele de tehnica legislativa pentru elaborarea actelor normative, pentru ca nu a fost contra-semnata de ministrul care trebuia sa o puna in aplicare prin predarea atributiilor de la ANC catre Ministerul Finantelor Publice.

²⁴ Aceasta nevoie a reiesit din analiza cazurilor concrete semnalate Centrului de Asistenta Anticoruptie de catre avertizori de integritate din aceasta institutie.

Legea 233/2004 pentru modificarea si completarea Legii 35/1997 privind organizarea si functionarea institutiei **Avocatul Poporului** confera puteri sporite institutiei responsabile cu apararea drepturilor constitutionale la nivelul preventiei incalcarii acestora prin acte normative emise de Parlament sau Guvern. Acest act normativ largeste sfera competentelor AvP inclusiv la momentul anterior promulgarii legilor, prin sesizarea Curtii Constitutionale cu privire la neconstitutionalitatea acestora,²⁵ permitandu-i astfel o competenta proactiva fata de legislatia nou promovata, care ar putea aduce atingere drepturilor cetatenesti. Desi noua competenta a Avocatului Poporului poate fi utila din punctul de vedere al rolului institutiei in privinta prevenirii abuzurilor prin acte normative emanand de la Executiv, data fiind slaba capacitate administrativa care afecteaza principala functie a AvP, noua atributie risca sa reduca si mai sever eficacitatea institutiei.

O importanta modificare de ordin institutional a fost realizata prin pachetul de reforma a justitiei.²⁶ Acesta a transferat o parte a atributiilor de administrare a sistemului judiciar de la Executiv (Ministerul Justitiei) la **Consiliul Superior al Magistraturii**. CSM devine garantul independentei magistratilor prin controlul parghiilor de acces in profesie si in functiile de conducere din sistemul judiciar, respectiv prin controlul procedurilor de raspundere disciplinara. De asemenea, CSM obtine o independenta crescuta fata de Executiv prin atributia de elaborare a bugetului propriu, cu avizul consultativ al Ministerului Finantelor Publice, precum si prin atributia de aviz conform asupra proiectelor de buget ale instantelor si parchetelor. In plus, CSM obtine dreptul de aviz consultativ asupra proiectelor de acte normative care privesc activitatea autoritatii judecatoresti, precum si dreptul de a sesiza ministrul justitiei cu propuneri de acte normative din domeniul justitiei.²⁷ Un aspect negativ ramane caracterul nepermanent al membrilor CSM, care pot functiona si ca magistrati, in paralel, ceea ce poate afecta eficienta si coerenta institutiei intr-o perioada critica—perioada de inceput a functionarii acesteia. Controversele generate de nereguli cu privire la validarea si numirea unor membri ai CSM, precum si incompatibilitatile semnalate de organizatii ale societatii civile si asociatii profesionale ale magistratilor, nu sunt de natura a intari credibilitatea institutiei si a autoritatii judecatoresti in ansamblul ei. Aceasta slabiciune pune sub semnul intrebării capacitatea institutiei de a pune in aplicare si de a continua reforma necesara in domeniul judiciar, in scopul incheierii Tratatului de Aderare, cat si capacitatea CSM de a participa in mod activ la lupta impotriva coruptiei in interiorul autoritatii judecatoresti.

²⁵ In temeiul articolului 13, litera c² din Legea 35/1997.

²⁶ Legea 303/2004 privind statutul magistratilor, Legea 304/2004 privind organizarea judiciara si Legea 317/2004 privind organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii.

²⁷ Articolele 38 si 39 din Legea 317/2004 privind organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii.

4. Teme speciale

4.A. Reglementarea conflictelor de interese

Prin Legea 161/2003, Cartea I, Titlul IV, România a doptat regimul general al conflictelor de interese, incompatibilitatilor si al declaratiilor de avere. În ceea ce priveste declaratiile si controlul averilor, pentru acestea erau prevazute norme prin Legea 115 înca din 1996.

Reglementarea conflictelor de interese prin Legea 161/2003 a reprezentat un pas înainte, însa a fost viu contestata de societatea civila si expertii internationali, atât din punct de vedere al dreptului substantial cât si din punctual de vedere al aspectelor procedurale de implementare, respectiv al valabilitatii sistemului sanctionator. Pe parcursul anului 2004, s-au putut confirma o serie de imperfectiuni ale legii. Principalele neajunsuri constau în:

- ? definitia conflictului de interese contine o confuzie între calitatea de decident si decizia adoptata;
- ? definitia nu acopera situatiile de conflicte de interese mascate prin interpus;
- ? nu sunt stabilite elementele conflictului prin definirea interesului public si a interesului personal, ceea ce a condus la eludari ale legii în cazuri concrete;
- ? modul de publicare nu a luat în calcul posibilitatile logistice ale autoritatilor administratiei publice din mediul rural (peste 3200 de localitati);
- ? omisiunea alesilor locali (consilieri locali sau judeteni) din capitolul privind conflictele de interese, fapt ce a generat stabilirea în Legea privind Statutului alesului local a obligatiei depunerii si formei declaratiei de interese (forma neunitara cu legea cadru, stabilita derogatoriu printr-o lege speciala).

Un obstacol major în monitorizarea aplicarii legii îl constituie **fragmentarea institutionala** în privinta controlului respectarii legii si aplicarea sanctionilor prevazute de aceasta. Legea defineste mai multe paliere pentru controlul conflictelor de interese:

1. *Corpul de control al primului-ministru*, pentru persoanele care exercita functia de membru al Guvernului, secretar de stat, subsecretar de stat sau functii asimilate acestora, prefect ori subprefect.

Ineficacitatea infrastructurii institutionale: Prin OUG 11/2004 art. 2 lit a) "Corpul de Control al Guvernului, institutie publica în coordonarea primului-ministru si în subordinea Autoritatii Nationale de Control, cu personalitate juridica, se desfiinteaza". Astfel, începând cu 28 martie 2004, România nu a mai avut nici o institutie care sa monitorizeze conflictele de interese pentru demnitari. Atributiile fostului Corp de Control al Guvernului au fost preluate limitativ conform art. 2 alin. (4): "Începând cu data intrarii în vigoare a prezentei ordonante de urgenta, Autoritatea Nationala de Control va asigura si coordonarea activitatii corpurilor de control din cadrul ministerelor si autoritatilor publice centrale si va efectua si controlul administrativ intern".

Solutia a lasat un vid grav în sistemul de preventie a coruptiei, datorita fragmentarii institutionale care a permis strecurarea acestei grave erori. Ministrul-delegat pentru control nu a preluat atributiile de verificare exhaustiva a conflictelor de interese si incompatibilitatilor, in timp ce numai monitorizarea conflictelor de interese aflate in sfera controlului implementarii programelor cu finantare internationala si a urmaririi aplicarii acquis-ului comunitar au fost

“recuperate” in atributiile ministrului-delegat de resort, din cadrul Cancelariei primului-ministru. Sustinem ca, în anul 2004, legea nu a fost aplicata în acesta materie, pentru cea mai importanta categorie de persoane.

2. *Prefectul*, pentru Primarii si viceprimarii, primarul general si viceprimarii municipiului Bucuresti.

Ineficacitatea infrastructurii institutionale: In cadrul controlului de legalitate, prefectul nu a initiat nici un fel de mecanisme de prevenire prin activarea declaratiilor de impartialitate, desi exista bune practici în acest sens. Mai mult, nici o prefectura nu a raportat destituiri sau sanctionari pentru conflicte de interese si nici nu s-a cerut controlul averilor, pe cale de consecinta. Institutia prefectului nu dispune de mecanisme de urmarire stabilite prin legislatia de organizare.

3. *Conducatorul autoritatii sau institutiei publice*, la propunerea sefului ierarhic, sesizeaza comisia de disciplina pentru functionarii publici (peste 4150 de autoritati si institutii publice).

Ineficacitatea infrastructurii institutionale: Principiul subordonarii ierarhice al functiei publice presupune aprobarea pe cale ierarhica a solutiilor, astfel încât superiorul ierarhic care ar trebui sa fie “cenzor” este codecident prin ratificarea si contrasemnarea deciziei. Un alt aspect îl reprezinta imposibilitatea crearii comisiilor de disciplina pentru autoritatile publice locale din mediul rural (peste 3200 de localitati), datorita numarului redus de functionari si lipsei juristilor. Modificarea Statutului (Legea 188/1999) a permis constituirea unei singure comisii pentru mai multe localitati, ceea ce nu a fost pus în practica decât în proportie de 70%, iar din punct de vedere practic acestea nu au functionat nici pentru alte abateri disciplinare. Astfel, aplicarea legii nu s-a facut. În total, datorita fragmentarii institutionale, nu sunt cunoscute raportari de cazuri de conflicte de interese solutionate institutional de organele administrative abilitate pe intreg parcursul anului 2004.

*Un exemplu emblematic*²⁸ de incoerenta si nesocotire a obiectivelor nationale de combatere a coruptiei îl reprezinta situatia de la Agentia Nationala a Medicamentului. Prin Legea 96/2004 pentru aprobarea Ordonantei 66/2003, la art. 81, se prevede ca “Membrii consiliului stiintific sunt obligati sa declare interesele personale pe care le au ei, sotul, sotia, precum si rudele de gradul I ale acestora fata de societatile comerciale producatoare, distribuitoare sau importatoare de medicamente din tara ori din strainatate, înainte de numirea în functie si ori de câte ori este nevoie sau intervin modificari în relatia cu acestea. Membrii consiliului stiintific, care se afla într-un conflict de interese fata de una dintre problemele dezbatute în sedintele consiliului stiintific, trebuie sa se recuze si sa paraseasca sala de sedinte” ceea ce contravine principiilor legii 161/2003.

Aceasta modificare din 2004 deschide posibilitatea exercitarii mandatului de membru al Consiliului Stiintific în conditiile unui conflict de interese permanent. Ca persoane cu interese pe piata, unii membri ai Consiliului nu ar trebui sa ia parte deloc la activitatea acestuia, care este regulator de piata. Obligatia de abtinere numai la deciziile privitoare la firmele în care au interese este tardiva si ineficienta, atâta timp cât membrii participa la deciziile privind concurenta. Aceasta dispensa speciala a fost propusa de Guvern si acceptata de Parlament, în ciuda Raportului Comisiei de

²⁸ Monitorizarea a fost facuta pe baza cazurilor sesizate în cadrul Centrului de Asistenta Anticoruptie pentru Cetateni, program desfasurat în colaborare cu Autoritatea Nationala de Control si Parchetul National Anticoruptie.

Sanatate a Camerei Deputatilor 28/15/28.01.2004, care prevedea introducerea interdictiei speciale: "La articolul 12, dupa alineatul (2) se introduc alineatele (3) si (4), cu urmatorul cuprins: (3) Nu pot fi numiti membri ai consiliului de administratie si ai consiliului stiintific persoanele care detin interese personale, ale sotului ori sotiei, ale rudelor sale de gradul I, precum si ale persoanelor pe care le au în întretinere, conform alin. (2), sau care sunt salariati ai societatilor comerciale producatoare, distribuitoare sau importatoare de medicamente, sau ai reprezentantelor din tara ale societatilor comerciale producatoare, distribuitoare sau importatoare de medicamente."

Incompatibilitati. Observatiile referitoare la lipsa capacitatii institutionale de aplicare a legii in cazul conflictelor de interese au relevanta si asupra monitorizarii aplicarii legii în privinta regimului incompatibilitatilor. *Semnalam cazul* deputatului-avocat Iorgovan, care l-a reprezentat, în prima faza, pe Secretarul de Stat Domocos, arestat pentru luare de mita în dosarul Sapard. Deputatul-avocat Iorgovan a depus acte de reprezentare pentru ca, ulterior, la termenul de judecata privind contestarea arestarii, sa se retraga. Tergiversarea a avut ca efect depasirea termenului în care instanta putea confirma sau nu masura arestarii preventive si, pe cale de consecinta, punerea în libertate a invinuitului Domocos. Ulterior, acesta a fugit din tara, sustragându-se urmaririi penale.

Deputatul-avocat Iorgovan a încalcat în mod expres prevederile Legii 280/2004 pentru aprobarea OUG 77/2003, care prevedea ca "Deputatul sau senatorul care, pe durata exercitarii mandatului de parlamentar, doreste sa exercite si profesia de avocat, nu poate sa pledeze în cauzele ce se judeca de catre judecatorii sau tribunale si nici nu poate acorda asistenta juridica la parchetele de pe lângă aceste instante. Deputatul sau senatorul aflat în situatia prevazuta la alin. (1) nu poate acorda asistenta juridica invinuitilor sau inculpatilor si nici nu îi poate asista în instante în cauzele penale privind: infractiunile de coruptie, infractiunile asimilate infractiunilor de coruptie, infractiunile în legatura directa cu infractiunile de coruptie, precum si infractiunile împotriva intereselor financiare ale Comunitatilor Europene, prevazute în Legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie, cu modificarile si completarile ulterioare". Împotriva deputatului-avocat Iorgovan nu s-a luat nici o masura legala.

Un alt exemplu de standarde preferentiale, de acesta data instituite prin lege, îl reprezinta prevederile Legii 114/2004, care prevede la art. 1: "În mod exceptional, pentru persoanele numite, potrivit legii, de Presedintele României, de Parlament, la propunerea acestuia, sau de Consiliul Suprem de Aparare a Tarii, birourile permanente ale Camerelor, în sedinta comuna, pot aproba, la sesizarea Presedintelui României, îndeplinirea, în continuare, a functiei care a generat cazul de incompatibilitate, daca un interes public impune aceasta". Este evident ca sintagma "interes public" nu poate fi pervertita conceptual pana într-acolo incat sa incalce interesul public pentru care a fost instituita, prin lege organica sau chiar prin Constitutie, o stare de incompatibilitate. Exista un singur/unic interes public, nu mai multe, care sa poata fi ierarhizate ori prioritizate.

Controlul averilor. In aceasta materie, se mentine constatarea totalei ineficacitati a mecanismului prevazut de Legea 115/1996, la care s-au adaugat o serie de modificari succesive, însa fara vreun efect palpabil. Amintim, în acest sens, ca sub doua legislaturi diferite, comisiile de control al averilor de pe lângă curtile de apel nu au avut activitate decât izolat, cercetarile acestora soldandu-se, în 8 ani, cu numai doua solutii, conform unui raport al Institutului de Politici Publice. Conform Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie, pe toata perioada anului 2004, aceasta institutie nu a solicitat Comisiei de control al averilor de pe lângă ICCJ nici o verificare a averilor. Precizam ca Parchetul General a avut în lucru dosare de

frauda si evaziune, în care au fost implicate si persoane cu functii de demnitate publica. Acest lucru dovedeste ori dezinteresul în exploatarea acestui instrument, ori imperfectiunile legii, ori lipsa de încredere în eficacitatea acestor comisii.

Propuneri si recomandari:

- i. Revizuirea definitiei conflictului de interese, cu includerea elementelor definitorii pentru interesul public si interesul privat, respectiv acoperitoare pentru varietatea de cazuri de conflict de interese prin interpus.
- ii. Redefinirea regimului incompatibilitatilor, proportional cu întinderea puterilor, competentelor si atributiilor concrete pe care legea le stabileste pentru fiecare categorie de persoane din sectorul public (demnitari, magistrati, functionari publici, angajati contractuali, precum si membri în organismele colegiale deliberative de orice fel de pe lângă autoritatile si institutiile publice).
- iii. Prevederea de sanctiuni concrete, precum si a modului de aplicare pentru fiecare încalcare a prevederilor legale cuprinse în Titlul IV, Cartea I din Legea 161/2003.
- iv. Eliminarea sintagmei "indicii temeinice" din textul privind controlul averilor.
- v. Unificarea declaratiilor de interese si a declaratiilor de avere date de toate categoriile de personal.
- vi. Transparency International—România sustine propunerile Uniunii Europene privind eliminarea fragmentarii institucionale si consolidarea într-un singur mecanism institutional independent de puterea executiva si de interesele private ori de grup, a tuturor competentelor de monitorizare a conflictelor de interese, pentru toate categoriile de persoane prevazute de lege.
- vii. Stabilirea unui standard unitar privind conflictele de interese, pentru toate categoriile de decidenti din sectorul public, si eliminarea tuturor exceptiilor stabilite prin legi speciale.
- viii. Introducerea monitorizarii si controlarii coordonate a conflictelor de interese, a incompatibilitatilor, a depunerii si controlului averilor (de catre institutia prevazuta la recomandarea 1), care sa beneficieze de conectarea la sistemul informatic national (introducerea monitorizarii prin CNP, bazele de date ale Registrului Comertului, Agentiei Nationale de Administrare Fiscala).
- ix. Stabilirea unui mecanism sanctionator rapid si eficient, care sa fie bazat pe un sistem jurisdictional administrativ cu caracter primar obligatoriu, ale carui decizii sa poata fi atacate în instantele independente.

4.B. Partidele politice si politica anticoruptie

Coruptia politica a fost tema centrala a Raportului Global asupra Coruptiei—editia 2004. In preajma elaborarii si finalizarii Conventiei ONU impotriva coruptiei (semnata la Merida, Mexic, 9 decembrie 2003), respectiv prefatand confruntarile electorale din cursul anului 2004, TI-Romania a lansat partidelor politice romanesti provocarea de a raspunde la o serie de 10 intrebari care sa fixeze pozitia acestora asupra viitoarelor politici publice anticoruptie. Subiectul era cu atat mai interesant cu cat Barometrul Global al Coruptiei (Transparency International & Gallup International, iulie 2003) arata ca, daca publicul larg ar avea o bagheta magica pe care sa o foloseasca in sensul de a elimina coruptia, partidele politice ar fi fost primele candidate la “magica vindecare” (24,3% in Romania, fata de 29,7% la nivel global, pe un esantion reprezentativ de 40.000 de persoane).

Rezultatul cercetarilor intreprinse de TI-Romania asupra pozitiei partidelor politice romanesti fata de coruptie si modalitatile de prevenire/combaterere a coruptiei au fost mai degraba dezamagitoare. Cu 5 luni inainte de alegerile locale si 11 luni inainte de cele generale, partidele parlamentare inca nu aveau conturata o pozitie de politica publica anticoruptie, in ciuda faptului ca tema coruptiei se anunta ca fiind una dintre cele mai fierbinti, in stransa legatura cu o alta tema de interes major—integrarea europeana (a se vedea Rapoartele de progres ale Comisiei Europene cu privire la aderarea Romaniei). O serie de emisiuni gazduite de Radio Romania Actualitati in ultima saptamana dinaintea campaniei electorale pentru alegerile locale (4-6 mai 2004), respectiv o analiza extinsa realizata de un grup de experti independenti pentru Dilema Veche si EurActiv.ro (22 octombrie 2004), reliefa o foarte slaba intelegere a conceptelor si o **grava lipsa de viziune cu privire la motorul reformei anticoruptie**.

Spre deosebire de alte popoare, romanii au tendinta de a asteapta, din partea statului, variate modalitati de ajutor/sprijin pentru rezolvarea unor probleme care afecteaza in mod direct bunastarea personala. Din acest motiv, romanii au un foarte extins orizont de asteptare fata de rolul institutiilor publice in combaterea coruptiei (seria Barometrului de Opinie Publica FSD) si, prin extensie, plaseaza responsabilitatea pentru formularea solutiilor anticoruptie in sarcina Guvernului. Din aceasta perspectiva, asadar, devine extrem de importanta capacitatea partidelor politice de a formula politici publice si/sau strategii anticoruptie viabile. Viciile care afecteaza, in general, discursul privitor la coruptie al partidelor politice,²⁹ marcheaza si modul in care partidele politice formuleaza masurile privitoare la combaterea coruptiei:

1. caracterul vag al argumentelor si masurilor propuse. Exemplu: *Cauza principala a acestei stari de fapt consta in cresterea exponentiala a coruptiei si clientelismului politic. Furtul direct, organizat si in cascada, comercializarea functiilor publice si a obligatiilor fata de cetateni (prin raportul direct si din treapta in treapta, de la functionar si pana la varfurile administratiei), precum si proasta administrare a fondurilor publice, afecteaza grav interesele fundamentale ale omului obisnuit—sanatatea, educatia, siguranta.*
2. dificultatea de a masura cauzele coruptiei si, respectiv, efectele masurilor propuse. Exemplu: *Cea mai mare parte a veniturilor realizate in tara intra in buzunarele unui numar restrans de clienti ai puterii. Prapastia intre imbogatitii tranzitiei si marea masa a populatiei este mai mare ca niciodata in ultimii 12 ani.*

²⁹ Exemplele care ilustreaza aceste vicii de discurs au fost preluate de pe paginile de internet ale partidelor politice—sectiunile specifice de programe electorale. Identitatea partidelor nu este precizata, pentru a nu transfera analiza de pe erorile de intelegere a politicilor de integritate spre autorii acestor erori.

O dovedeste si barometrul de incredere al consumatorului, care arata ca trei sferturi dintre romani nu se ajung cu banii. Puneti acest lucru in legatura directa cu datele statistice care arata ca economia creste si, atunci, in ce buzunare intra banii? Am primit un raspuns in aceste zile: in cazul [deputatului in discutie] instanta il obliga pe acesta la despagubiri de 2.253 miliarde lei! Atat a reusit sa adune un singur potentat.

3. lipsa coordonarii mai multor institutii ale statului in realizarea acestor masuri. Comisia Europeana semnala in 2003 ca existau trei obstacole majore in fata integrarii europene a Romaniei: respectarea standardelor europene de integrare in ceea ce priveste a) economia functionala de piata, b) capacitatea administrativa de aplicare a acquis-ului comunitar si c) independenta justitiei, coruptia fiind o problema comuna celor trei domenii. Pozitiile publice ale partidelor politice au tratat coruptia ca pe o problema de sine statatoare. Ca efect, Romania a avut dificultati in incheierea capitolului privitoare la justitie si afaceri interne, respectiv la libera concurenta si la politicile regionale de dezvoltare. Chiar si acum, la finele primului trimestru din 2005, pericolul unui vot negativ din partea Parlamentului European, respectiv al activarii clauzei de salvagardare in viitor, pare ca depinde exclusiv de angajamentele luate in privinta combaterii coruptiei.
4. definirea neclara sau totala nedefinire a responsabililor, termenelor de executie, resurselor financiare si de personal care fac posibile implementarea acestor masuri. Exemplu: *Este necesara sanctionarea exemplara a persoanelor si institutiilor care fraudeaza omul si economia, in oricare dintre formele ei organizationale. Noi sustinem o campanie eficace in favoarea diminuarii si eliminarii coruptiei, pentru combaterea saraciei cronice in care traieste cea mai mare parte a populatiei si am declansat deja primele actiuni in vederea realizarii acestui obiectiv.*
5. realismul sau fezabilitatea masurilor. Crearea Parchetului National Anticoruptie a fost una dintre evolutiile institutionale cheie in lupta impotriva coruptiei din ultimii 4 ani. Totusi, acesta a fost infiintat fara un studiu prealabil de fezabilitate, fara o analiza cost-beneficiu sau vreun studiu despre riscuri si impact. Reglementarile PNA au fost modificate succesiv, de aproape 10 ori in 3 ani, mai cu seama in privinta competentelor si infrastructurii Parchetului. Astfel, saga legislativa si institutionala din jurul PNA ilustreaza dificultatile pe care le intampina toate masurile anticoruptie care nu sunt fondate pe o politica publica adecvata si coerenta. Evolutii similare in privinta Autoritatii Nationale de Control si/sau a altor institutii implicate in efortul anticoruptie implica un semnal de alarma cu privire la costurile suplimentare pe care le ridica reglarea unor mecanisme insuficient de temeinic fondate. Este posibil ca aceste costuri de reglare ulterioara sa depaseasca costurile rezolvarii problemei in sine.

Mai cu seama, partidele si oamenii politici cedeaza frecvent tentatiei de a discuta problemele de coruptie ale competitorilor si de a se referi, mai degraba, la (presupuse) fapte de coruptie care s-au intamplat in trecut, in loc sa se concentreze asupra schimbarii ori reformei anticoruptie pe care ar putea-o declansa prin forte proprii (raport de monitorizare a presei, august 2004). In campania pentru alegerile locale din iunie 2004, subiectul „coruptie” a fost prezent in discursul partidelor politice, in cea mai mare masura sub forma atacurilor electorale. Masurile anticoruptie mediatizate in presa scrisa centrala in perioada monitorizata au o pondere foarte mica (14 articole din totalul de 349) si sunt slab articulate. Atacurile electorale s-au concentrat mai ales asupra faptelor neincriminate drept fapte de coruptie de legea romaneasca, insa care se circumscriu definitiei in sens larg a coruptiei ca abuz al puterii publice pentru obtinerea de beneficii private. Dintre acestea, cea mai frecventa acuzatie a fost fraudarea electorala.

Astfel, discursul anticoruptie al partidelor politice in campania electorala **nu releva capacitatea partidelor politice de elaborare a politicilor publice anticoruptie**. Motivele pot fi numeroase: partidele politice nu au capacitate si vointa politica de a promova politici publice; masurile anticoruptie nu reprezinta pentru partidele politice o sursa de voturi in strategia electorala; presa scrisa centrala a omis relatarea unor eventuale mesaje anticoruptie propuse de partidele politice candidate la alegerile locale. Cert este doar ca discursul partidelor politice, asa cum a fost reflectat in presa scrisa centrala in perioada monitorizata, nu ofera alegatorilor repere sau criterii de departajare a candidatilor, in raport cu vointa politica si capacitatea acestora in ceea ce priveste masurile anticoruptie. Discursul partidelor politice a ignorat explicarea deciziilor functionarilor catre public si verificarea conflictelor de interese, desi erau relevante pentru campania pentru alegeri locale.³⁰

Calitatea mesajului anticoruptie al partidelor politice, asa cum a fost mediatizata in presa scrisa centrala, este nesatisfacatoare: partidele isi precizeaza obiectivele anticoruptie, inasa prea rareori explica mijlocele de punere in practica a acestora. Monitorizarea semnala ca partidele nu au facut nici o precizare despre responsabili si responsabilitati in masurile anticoruptie, despre resursele financiare, umane sau de timp de care au nevoie pentru a implementa masurile anticoruptie din domeniile precizate mai sus. De asemenea, partidele si candidatii isi prezintau masurile anticoruptie asociindu-le cu eforturile de integrare europeana. Foarte putine partide politice s-au identificat cu victimele coruptiei, nici un partid nu precizeaza care sunt victimele coruptiei si care sunt beneficiarii masurilor propuse.

Din aceste motive, perceptia generala conduce spre concluzia ca partidele romanesti nu au capacitatea de a formula politici publice, in general. "Aparent, identitatea si legitimitatea partidelor romanesti decurg doar din afilierea doctrinara la cate o mare familie politica europeana. Nu sunt vizibile sau nu sunt functionale fundatiile politice ori instituttele de cercetare afiliate partidelor, care ar putea reprezenta vectori de comunicare a nevoilor societatii, respectiv a solutiilor alternative, catre structurile de conducere executiva ale partidelor. Pentru a compensa aceste lipsuri, tendinta pare a fi generalizarea votului pe lista in interiorul partidelor, cu scopul de a oferi conducerii executive parghii puternice de decizie si control," conform concluziilor preliminare ale analizei privind reformarea partidelor politice din Romania, realizata de AID-Romania, in parteneriat cu TI-Romania. Aceasta va fi publicata dupa finalizarea congreselor principalelor partide politice din Romania si se va axa, cu precadere, pe capacitatea acestora de formulare a politicilor publice, modalitatile de interactiune si comunicare cu societatea civila, respectiv revigorarea managementului politic intern si punerea in aplicare a unor strategii adecvate de intarire a resurselor umane in interiorul elitei politice.

Dincolo de neatentiile inerente campaniei electorale, semnalate in sectiunea privind Evolutiile legislative, simptomatic pentru prezumtiva incapacitate a intregii clase politice de a intelege cauzele si mecanismele coruptiei, ca si pentru discrepanta dintre declaratiile de intentie privind combaterea coruptiei si actiunile de anulare a oricaror exemple de rezultate in sanctionare, este actul de gratiere din 15 decembrie 2004. Decretul de gratiere are un caracter cu profund continut politic, animat de ratiuni "umanitare" si cu efecte semnificative in privinta efortului national de

³⁰ Discursul partidelor politice privind masurile anticoruptie a urmarit: cresterea eficientei si accesibilitatii administratiei, transparenta contractelor din bani publici, explicarea rolului departamentelor din administratie, procedurile transparente si bazate pe merit de desemnare a demnitarilor (alegerile interne preliminare), consultarea cetatenilor cu privire la reglementarile autoritatilor locale. Temele discursului anticoruptie au avut in vedere si agentiile anticoruptie, independenta magistratilor, monitorizarea conventiilor internationale anticoruptie la care Romania este parte, care reprezinta teme si pentru alegerile nationale, din toamna anului 2004.

combatere a coruptiei. In decretul de gratiere, au fost iertati de executarea pedepsei pentru fapte de coruptie

1. Valentino Acatrinei, primul judecator gasit vinovat si condamnat pentru trafic de influenta, dare si luare de mita;
2. Petre Isac, primul consilier guvernamental gasit vinovat si condamnat pentru trafic de influenta; respectiv
3. Vasile Buse, primul vicepresedinte de banca gasit vinovat si condamnat pentru abuz in serviciu prin acordarea frauduloasa de credite.

Gratierea a venit intr-un moment in care organizatiile internationale si partenerii externi ai Romaniei semnalau grave deficiente in integritatea justitiei, solicitau identificarea coruptilor la nivel inalt, iar Legea 78/2000 fusese completata pentru incriminarea ca infractiune de coruptie a abuzului corelat cu obtinerea de beneficii personale (pentru sine sau pentru altul). Comentariile din presa au fost in tonul "pentru integrarea in Uniunea Europeana, Parchetul National Anticoruptie trebuie sa prinda marii rechini, iar Administratia Prezidentiala ii va gratia pe motive de profund umanism civic." Ca urmare, majoritatea liderilor politici s-a pronuntat in favoarea revocarii acestui decret de gratiere, fara ca vreunul dintre ei sa faca legatura cu coruptii din lista.

4.C. Reglementarea imunitatilor

Pana la modificarea operata la nivelul Constitutiei la sfarsitul anului 2003, societatea civila romaneasca a solicitat, in mod repetat, renuntarea la sistemul imunitatii totale a demnitarilor, in scopul imbunatatirii cadrului legal de lupta impotriva “marii coruptii”. In anul 2004, Legea 255 privind modificarea si completarea Legii 51/1995 pentru organizarea si exercitarea profesiei de avocat modifica reglementarea regimului imunitatilor, printr-o amendare importanta la statutul avocatului, in privinta raspunderii penale a acestuia. Astfel, in scopul asigurarii protectiei impotriva eventualelor acte de hartuire judiciara, avocatii dobandesc un tip de imunitate fata de actele judicare penale:

Art. 37¹—Urmarirea penala si trimiterea în judecata a avocatului pentru fapte penale savârsite în exercitarea profesiei sau în legatura cu aceasta se pot face numai cu aprobarea procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în a carei raza de competenta s-au savârsit faptele

In privinta acestui amendament, se pot ridica doua tipuri de observatii—unul legat de regimul de imunitate in comparatie cu alte regimuri similare, apartinand altor categorii de persoane, si celalalt legat de consecintele acestuia in planul responsabilitatii penale si a exercitarii profesiei. In privinta comparatiei cu alte regimuri de imunitate, aceasta se poate referi la urmatoarele categorii profesionale: magistrati si demnitari. In temeiul Legii 303/2004 privind statutul magistratilor,³¹ precum si a Legii 317/2004 privind organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii,³² magistratii nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati decat numai cu incuviintarea Sectiilor CSM. Urmarirea penala si trimiterea in judecata a magistratilor urmareste regimul comun in materie. Pe de alta parte, deputatii si senatorii nu pot fi trasi la raspundere juridica pentru opiniile exprimate in exercitarea mandatului si nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati fara incuviintarea camerei din care fac parte.³³ In mod similar magistratilor, parlamentarii sunt supusi regimului comun in privinta inceperii urmaririi penale si a trimiterii in judecata pentru fapte penale, altele decat cele rezultate din opiniile exprimate in exercitarea mandatului. In privinta membrilor Guvernului, numai Camera Deputatilor, Senatul sau Presedintele Romaniei pot sa ceara inceperea urmaririi penale impotriva acestora.³⁴

Avand in vedere cele expuse mai sus, avocatii beneficiaza de un regim de imunitate special impotriva actelor procedurale penale, asemanator celui apartinand membrilor Guvernului, dar diferit substantial de cele vizand magistratii si parlamentarii. In aceasta privinta, apare drept nejustificata divergenta fata de regimul magistratilor, cu care ar trebui sa existe abordari similare. Garantiile suplimentare in privinta procesului penal, de care beneficiaza avocatii, in comparatie cu magistratii, genereaza incoerenta in cadrul sistemului judiciar. Mai mult, avocatii beneficiaza de un regim de imunitate avantajos in comparatie chiar si cu parlamentarii, ceea ce este din nou un aspect nejustificat.

In privinta consecintelor, acestea se manifesta in planul raspunderii penale si a exercitarii profesiei de avocat. In privinta raspunderii penale, necesitatea aprobarii

³¹ Articolul 100 al. 2.

³² Articolul 42, al. 1 si 2.

³³ Articolul 72 din Constitutia Romaniei.

³⁴ Articolul 109, al. 2 din Constitutia Romaniei. In ceea ce priveste imunitatea fostilor ministri, a se vedea analiza privind OUG 3/2005 pentru modificarea si completarea Legii 115/1999 privind responsabilitatea ministeriala, in cadrul sectiunii privind Evolutiile legislative.

procurorului general al parchetului de pe langa curtea de apel poate obstructiona actul de justitie. Avand in vedere faptul ca este o procedura care adauga celei comune, in care raspund inclusiv magistratii, ea poate fi de natura a ingreuna procedurile penale impotriva avocatilor. Pe de alta parte, dependentia de parchete a avocatilor, in privinta raspunderii penale, poate altera pozitia apararii in raport cu acuzarea in fata instantelor, datorita controlului pe care, astfel, procurorul general al parchetului de pe langa curtea de apel il dobandeste fata de avocatii din jurisdicia sa teritoriala. Acest raport ierarhic anormal intre avocati si parchete poate avea consecinte nedorite asupra actului de justitie.

Avand in vedere cele de mai sus, imunitatea speciala de care beneficiaza avocatii ar trebui modificata, in sensul renuntarii totale la aceasta, cu scopul asigurarii unui cadru coerent actului de justitie. Aceasta propunere se bazeaza inclusiv pe faptul ca avocatii beneficiaza de imunitate in privinta sustinerilor facute in fata instantei sau a altor organe, in legatura cu cauza incredintata, intr-un regim similar, justificat si suficient cu cel al parlamentarilor.

5. Reflectii asupra coruptiei

Adevarul: Raportul Moscovici, dezbatut in plenul Parlamentului European

16 Decembrie 2004

Eurodeputatii critica "coruptia endemica" din Romania dar vor vota, probabil, raportul.

Intr-o atmosfera mai degraba glaciala, parlamentarii europeni au dezbatut, ieri, la Strasbourg, in plen, raportul Moscovici asupra Romaniei, dupa ce mai inainte elogiusera calduros progresele facute de Bulgaria in adoptarea aquis-ului comunitar. Spre deosebire de cazul Bulgariei, care nu a suscitit obiectii importante, cel al Romaniei a fost dezbatut de eurodeputati cu o evidenta lipsa de entuziasm, majoritatea vorbitorilor fiind de acord ca tara noastra are nevoie, in continuare, de o monitorizare atenta.

Prezentandu-si concluziile, raportorul pentru Romania, Pierre Moscovici, a remarcat ca Bucurestiul a facut progrese substantiale pe calea integrarii europene si si-a exprimat increderea ca aceste progrese vor continua, astfel incat Romania sa poata adera la UE in 2007. In acelasi timp, a insistat asupra multelor probleme ramase in suspensie, care impiedica buna functionare a societatii romanesti: ingradirea libertatii presei si a libertatii de exprimare, "coruptia endemica", insuficienta dezvoltare a administratiei publice. De altfel, coruptia generalizata a fost invocata, ca un laitmotiv, de toti vorbitorii la dezbaterea de ieri de la Strasbourg, fie ei parlamentari europeni, fie reprezentanti ai Consiliului European sau ai Comisiei.

Comisarul european pentru extindere, Olli Rehn, a prezentat, la randul sau, "cazul Romaniei", mentionand in trecut incheierea negocierilor de aderare. El a insistat pe clauzele de salvagardare care pot intra in functiune daca se constata ca guvernul roman nu-si respecta angajamentele asumate. Stricta monitorizare si posibilitatea amanarii cu un an a aderarii in cazul in care nu se fac suficiente progrese in implementarea aquis-ului comunitar au fost invocate pe post de clauze de siguranta pentru linistirea euro-parlamentarilor ingrijorati ca o tara ca Romania poate intra in UE inainte de a fi pregatita complet...

Reprezentantul presedintiei UE, ministrul olandez al afacerilor europene, Atzo Nicolai, a fost cel mai increzator in sansele Romaniei de a deveni membru al Uniunii cu drepturi depline in 2007, fara alte amanari. Dl. Nicolai a fost, de altfel, singurul oficial olandez care a avut de spus, ieri, vreun cuvnt bun la adresa Romaniei. Compatriotii sai dn Parlamentul European, indiferent de gruparea politica din care faceau parte, au parut ferm convinsi ca o tara ca Romania nu are ce cauta in UE. Joost Lagendijk, din grupul Verzilor, a tunat si fulgerat impotriva "coruptiei traditionale" din Romania si s-a intrebat cum se poate ca o tara in care nu se respecta drepturile omului poate sa incheie negocierile de aderare... Un alt olandez, Erik Meyer, din partea Stangii Unite, le-a amintit colegilor sai ca "Romania are o indelungata traditie de guvernare nedemocratica si autoritara" si ca pe strazile Bucurestiului prostituatele si copiii strazii sunt exploatati fara mila. Libertatea presei nu exista, iar mediul este intr-o stare jalnica, dovada fiind cazul de la Rosia Montana. Compatriotul sau, Bastian Belder, independent, a deplans nerestituirea proprietatilor catre biserica...

In aceasta nota critica au decurs dezbaterea pe marginea raportului Moscovici, cu cateva mici exceptii laudative la adresa Romaniei. (De exemplu, fostul raportor al Romaniei, baroana Emma Nicholson de Winterbourne, a elogiat guvernul Nastase si pe presedintele Iliescu, declarand ca acestia pot avea constiinta datoriei implinite: au facut mari eforturi si au adus Romania practic in UE, incheind negocierile de aderare). Interesant este ca majoritatea vorbitorilor, dupa ce isi proferau criticile la adresa Romaniei, multumeau lui Pierre Moscovici pentru "raportul sau excelent", pe

care lasau sa se inteleaga ca-l vor vota astazi (16 decembrie). Criticile s-au dorit constructive, s-a spus.

Adevarul: FMI ne recomanda sa cautam "coruptia" in subteranele economiei
24 Iunie 2004

Coruptia si, implicit, fraudele fiscale si spalarea banilor raman probleme serioase pe care Romania nu a reusit inca sa le limiteze.

Aceasta este concluzia unei mese-rotunde organizate, ieri, de catre Ambasada Statelor Unite la Bucuresti si de catre Biroul de Asistenta Tehnica al Trezoreriei americane. Desi premierul Adrian Nastase declara, cu doua zile in urma, ca unele informatii despre coruptia din tara noastra sunt simple legende, Graeme Justice, rezidentul FMI la Bucuresti, a declarat ca institutia financiara internationala este ingrijorata de impactul economic al fraudelor economice si spalarii banilor.

Chiar daca premierul Adrian Nastase a incercat sa trateze bascalios semnalele oficialilor straini referitoare la coruptia din Romania, declarand ca "informatiile privind coruptia circula undeva in stratosfera si, din cand in cand, prin ploii acide, ajung si la Bucuresti", reprezentantul FMI este de parere ca, pentru a descoperi coruptia adevarata, trebuie mers in "subteran". "Este intr-adevar dificil sa masori economia subterana (...).

In cadrul noului acord cu FMI exista si o componenta esentiala conform careia Guvernul se angajeaza sa rezolve aceste probleme", a declarat Graeme Justice. El a subliniat insa faptul ca, desi exista un cadru legal pentru anchetarea acestor infractiuni, anchetele progresa foarte incet. "In acordul stand-by din anul 2000, Guvernul s-a angajat sa intreprinda actiuni rapide impotriva responsabililor de prabusirea FNI. Dupa patru ani, ancheta nu a produs inca nici un rezultat", a exemplificat Justice.

Spre deosebire de premierul Nastase, care spunea ca nu are informatii despre cazuri concrete de coruptie, reprezentantul Fondului a aratat ca, de exemplu, falimentul FNI a afectat in mod direct sistemul bancar, in special CEC si Banca Populara Romana. "Nefinalizarea acestor anchete poate avea efecte negative pe termen lung asupra mediului de afaceri", a avertizat Graeme Justice. Acesta a raspuns si unei intrebari prin care explica cererea Fondului de auditare a SNTR: "Multe intrebari se ridica dupa incheierea anumitor privatizari".

"Sa spui ca nu este coruptie in Romania este deja prea mult", a declarat si Mihai Bogza, viceguvernatorul Bancii Nationale. "Exista multe cazuri clare de fraudă in Romania care nu sunt pedepsite", a adaugat oficialul BNR. El a comentat astfel declaratia premierului Nastase, care cerea cazuri concrete de coruptie, numai insirand lista falimentelor bancare provocate de diverse fraude, uneori cu acoperire politica: Bancorex, BTR, Banca Religiilor, Bankcoop sau FNI. El a explicat ca exista trei motive pentru care marile cazuri de fraudă nu sunt finalizate: aspectul tehnic foarte dificil de inteles cu implicatiile sale, dar si cumpararea sau intimidarea celor care sunt pusi sa judece astfel de cazuri.

"Dar, daca accepti o pozitie in care stii ca trebuie sa te lupti cu pestii mari, atunci trebuie sa-ti asumi si riscurile", a subliniat viceguvernatorul BNR. Aceasta idee a fost dezvoltata de catre Timothy Phillips, ofiter economic al Ambasadei SUA: "Trebuie prinsii pestii cei mari, altfel nu va exista un efect de descurajare a acestui fenomen. O tara in tranzitie, cu institutii judiciare inca nedezvoltate si cu o pozitie geografica cum are Romania, este foarte expusa acestui tip de criminali", a spus Phillips.

EurActiv.ro: Dupa Guest, Scheele ataca coruptia - din nou

09 Iulie 2004

Dupa ce, la final de mandat, Michael Guest a semnalat persistenta coruptiei in Romania, Jonathan Scheele cere separarea intereselor politice de accesul la fondurile comunitare.

Aflati pe pozitii divergente in multe probleme, reprezentantii SUA si ai Uniunii Europene ajung la consens deplin cand este vorba despre coruptia din Romania. Un semnal de alarma a fost tras, recent, de ambasadorul american Michael Guest, iar acum si reprezentantii europeni ne atrag atentia despre acest lucru. Seful Delegatiei Comisiei Europene in Romania, Jonathan Scheele, a precizat, ieri, ca nu doreste sa comenteze afirmatiile ambasadorului Americii privind "influenta unor baroni si baronese", dar considera ca Guest a avut un rol important in timpul mandatului sau in Romania, pentru ca a subliniat in discursurile sale publice importanta rezolvarii problemei coruptiei in Romania. In plus, Scheele a reamintit punctul de vedere al comisarului european Günter Verheugen cu privire la coruptia din tara noastra. "Cred ca Günter Verheugen a fost foarte clar, acum doua saptamani, cand a vorbit despre importanta credibilitatii luptei anticoruptie. Lupta anticoruptie nu inseamna doar stabilirea unor mecanisme, ci este nevoie de rezultate concrete", a precizat seful Delegatiei CE. El a apreciat ca este nevoie de o perceptie clara in randul publicului ca nimeni nu este deasupra legii, iar, in acest moment, se poate spune ca o asemenea perceptie nu este generala in Romania.

Pe de alta parte, oficialul european a subliniat importanta delimitarii clare a proiectelor ISPA (prin care UE aloca fonduri pentru mediu si transporturi) de interesele politice. El a precizat ca aceste proiecte nu trebuie influentate de interesele politice, ci trebuie sa serveasca interesului cetateanului. Un exemplu in acest sens, prezentat chiar de Scheele, il reprezinta un proiect foarte important pentru Bucuresti, finantat prin Programul ISPA, pentru epurarea apelor uzate din Glina, ce a fost temporizat foarte mult timp, din cauza neintelegerilor dintre primarul general si Consiliul General al Municipiului Bucuresti (CGMB). "S-a cazut de acord asupra acestui proiect "urias doar in ultima sedinta a CGMB inainte de alegerile locale", a precizat Scheele. El a subliniat ca au existat dificultati, in principal din cauza intereselor politice, care au amanat depunerea proiectului, pentru a fi aprobat de Comisia Europeana. Oficialul european a mai spus ca Romania trebuie sa foloseasca foarte bine timpul ramas pana la aderarea la UE si sa demonstreze ca are o buna capacitate de absorbtie a banilor comunitari.

Scheele spune ca s-au depus eforturi pentru elaborarea unor proiecte majore, iar o abordare de tipul "tabula rasa" a noilor administratii locale si judetene nu ar fi in beneficiul comunitatilor. Scopul reformei administratiei publice in Romania este sa asigure, la toate nivelurile, functionari profesionisti, apolitici si stabili, a apreciat Scheele. "Inca nu s-a ajuns acolo, dar este important ca, o data cu modernizarea, administratia sa nu se mai bazeze pe interese politice, ci pe interesul cetateanului. Acest lucru are implicatii si asupra credibilitatii Romaniei", a aratat Scheele.

EurActiv.ro: Si ambasadorul Belgiei critica coruptia

26 Iulie 2004

Ambasadorul belgian in Romania, Xavier van Migem, se inscrie in linia critica deschisa de alti ambasadori, la adresa coruptiei din Romania.

Ambasadorul Belgiei la Bucuresti, Xavier van Migem, a declarat, sambata, in localitatea bistriteana Chiuza, ca sansele Romaniei de a se integra in UE in 2007 sunt "excelente", dar a aratat ca "este necesar sa faca progrese rapide si sa nu se permita coruptiei sa incetineasca procesul de aderare".

"Cred ca exista coruptie peste tot, dar ea nu trebuie sa atinga niveluri care sa paralizeze progresul unei tari. Daca Romania vrea sa se integreze in 2007 in Uniunea Europeana, este necesar sa faca progrese rapide si sa nu permita coruptiei sa

incetineasca procesul de aderare", a afirmat ambasadorul Belgiei, citat de corespondentul Mediafax.

In opinia acestuia, Romania trebuie sa mai faca eforturi in sensul transformarii administratiei intr-una mai eficienta, al adoptarii sistemului juridic european, cu mentiunea ca acesta sa fie totodata si aplicat. Ambasadorul van Migem a mai spus ca Romania trebuie sa faca eforturi si in sensul crearii unui mediu de afaceri mai flexibil.

BBC: Coruptia ramane o problema grava in Romania

6 noiembrie 2004

Ambasadorul la Bucuresti al Regatului Unit al Marii Britanii, excelenta sa domnul Quinton Quayle a acordat un interviu la BBC lui Catalin Striblea.

Domnule Ambasador, aceste amanari ale numirii Comisiei Europene pot influenta in vreun fel incheierea negocierilor de aderare ale Romaniei?

Cred ca nu. Eu raman foarte optimist ca Romania poate sa inchida negocierile pentru aderare in acest an si poate sa intre in 2007. Este un scop sprijinit de Marea Britanie de mult timp, de la vizita lui Tony Blair din mai 1999 la Bucuresti.

Care e de fapt cea mai mare problema a Guvernului roman pe acest drum al aderarii?

Mai sunt trei capitole de inchis, adica Concurenta, Mediu si Justitie si afaceri interne si cred ca Romania poate sa inchida aceste capitole, dar in acelasi timp este foarte important ca Guvernul roman sa implementeze capitolele sau angajamentele pe care le-a facut deja.

Raportul Comisiei Europene vorbeste si de problema coruptiei. Credeti ca are capacitatea in acest moment Guvernul roman sa rezolve aceasta problema, asa cum cere Uniunea Europeana?

Coruptia ramane o problema peste tot in lume. Este o problema grava in Romania. Guvernul roman a recunoscut acest fapt si a facut progrese, dar mai sunt lucruri de facut. Avem doi consilieri britanici care lucreaza pentru Guvernul roman, unul la politie, unul la vama in lupta impotriva coruptiei.

Domnule Ambasador, spuneti in urma cu doua zile la Cluj, ca e posibil ca vizele pentru romani sa fie ridicate inainte de 2007. E posibil acest lucru, asteptam ridicarea vizelor?

Nu pot sa fac mai mult decat sa repet un raspuns pe care l-am facut intotdeauna. Cand David Blunkett, ministrul de interne britanic s-a intalnit cu presedintele Iliescu, David Blunkett si-a exprimat speranta ca o decizie de eliminare a vizelor va fi luata inainte de aderarea Romaniei la Uniunea Europeana.

Si speram cat de curand, ca un calendar pentru ridicarea vizelor sa poata fi stabilit.

OECD: Investitiile se impiedica in coruptie

04 Noiembrie 2004

Mai multi oficiali europeni au declarat ca in Romania continua sa existe un nivel ridicat al coruptiei.

Mai multi oficiali europeni, reprezentanti ai Organizatiei de Cooperare Economica si Dezvoltare, ai Bancii Mondiale si Consiliului Europei au declarat la Bucuresti, in cadrul unei reuniuni privind evaluarea eforturilor de lupta impotriva coruptiei, ca in Romania continua sa existe un nivel ridicat al coruptiei.

Acest lucru ar determina un nivel scazut al investitiilor straine si ar face ca Romania sa se claseze cu mult in urma multor tari europene.

Oficialii apreciaza ca institutiile bariera in calea cresterii investitiilor sunt Politia si Administratia prin Centrele de Eliberare a licentelor sau autorizatiilor.

Reprezentantii europeni se declara nemultumiti si de faptul ca este inca mentinuta imunitatea pentru unii ministri, dar si de faptul ca Parchetul National Anticoruptie nu are definite clar criteriile de functionare.

Ei sugereaza autoritatilor romane sa schimbe legea pentru ca PNA sa se ocupe doar de cazuri de coruptie la nivel inalt.

"Mediul de afaceri este activ in sesizarea coruptiei"

Mediul de afaceri din Romania este foarte activ in sesizarea faptelor de coruptie, ceea ce este benefic pentru scaderea numarului de infractiuni de acest gen, a afirmat, miercuri, ministrul Justitiei, Cristian Diaconescu.

Cristian Diaconescu a afirmat ca Romania si Organizatia pentru Cooperare Economica si Dezvoltare au initiat un proiect pilot, care promoveaza cooperarea in lupta impotriva coruptiei pe baze bilaterale.

MAE: Romania a ratificat conventia impotriva coruptiei

10 Noiembrie 2004

Primul tratat cu vocatie universala in domeniul combaterii coruptiei a fost ratificat de Romania.

La data de 31 octombrie 2004, Romania a depus, la Secretariatul Organizatiei Natiunilor Unite de la New York, instrumentul de ratificare a Conventiei Organizatiei Natiunilor Unite impotriva coruptiei, semnata de Romania la data de 9 decembrie 2003, la Merida. Conventia Organizatiei Natiunilor Unite impotriva coruptiei a fost ratificata de Parlamentul Romaniei prin Legea nr. 365 din 15 septembrie 2004.

Conform prevederilor Conventiei, aceasta va intra in vigoare la nouazeci de zile de la data depunerii celui de-al treizecilea instrument de ratificare. Romania s-a implicat activ in procesul de negociere al acestui instrument juridic international, fiind al zecelea stat care a notificat ratificarea.

Acest document juridic international este primul tratat cu vocatie universala in domeniul combaterii coruptiei, fiind semnat, pana in prezent, de 113 state. Conventia propune o definitie comuna a coruptiei, stabilind o serie de standarde comune la nivel international in ceea ce priveste actele de coruptie. Elaborarea unui act universal cu forta juridica la nivel international reprezinta recunoasterea faptului ca acest fenomen are o raspandire larga, fiind intalnit si in tarile dezvoltate.

Conventia Organizatiei Natiunilor Unite impotriva coruptiei prevede o serie de mecanisme pentru combaterea actelor de coruptie si a unor infractiuni conexe, precum si pentru prevenirea acestui fenomen.

Scrisoare in Financial Times: Coruptia din Romania - inca endemica

30 Noiembrie 2004

Domnilor,

Tom Gallagher ("Romania nu si-a castigat aderarea", noiembrie 26) spune adevarul cu privire la Romania si UE.

Este clar nu doar pentru cetatenii straini care locuiesc in Romania—si am fost unul dintr ei—dar si pentru majoritatea romanilor insisi ca Romania nu si-a castigat dreptul de a adera la UE. Aceasta va fi o decizie pur politica, nu bazata pe logica si gandire rationala. Avand in miscare rotile extinderii, Comisia Europeana ezita sa apese pe frana. Aceasta cere implementarea ferma si sustinuta a reformelor structurale. Guvernul roman a facut putine lucruri de substanta, preocupat sa inchida capitolele de negociere si a fost recompensat cu statutul de economie de piata functionala. Coruptia este inca endemica, in special la nivel inalt; traficul de fiinte umane ramane o problema serioasa; jurnalistii sunt in mod curent amenintati si uneori batuti; iar lista poate sa continue cu usurinta.

Daniel Yang, Korea Development Institute, Seul, Coreea de Sud